

Geschiedenis en zelfbewustzijn – Hugo's blog januari 2015

De hedendaagse verpleegkundestudent reflecteert wat af. Over vrijwel alles dat tijdens stages de revue passeert dient de jongeling uitgebreid verslag te doen. Hoe voelde het om een katheter in te brengen? Wat deed het met je toen het de eerste keer niet lukte? Wat neem je jezelf voor als je weer in een dergelijke situatie terecht komt?

Op individueel niveau rammen we het er letterlijk in, maar leren wij studenten ook reflecteren op de beroepsgroep als geheel? Leren wij toekomstige collega's kritisch nadenken over de vraag wie wij verpleegkundigen eigenlijk zijn, wat onze achtergrond is en waarom wij ons gedragen zoals wij doen?

Als beroepsgroep timmeren we behoorlijk aan de weg. De wijkverpleging gaat zelfstandig indiceren, verpleegkundig specialisten schrijven medicijnen voor. Vrijwel alle ziekenhuizen hebben een verpleegkundige adviesraad die bestuurders gevraagd en ongevraagd van advies voorziet. Die ontwikkeling doet in grote lijnen denken aan het emancipatieproces dat vrouwen en Afro-Amerikanen doormaakten. Een veronderstelde achterstand of ongelijkheid wordt energiek en daadkrachtig aan de kaak gesteld en (enigszins) goed gemaakt.

Een dergelijk proces gaat doorgaans gepaard met een geïnteresseerde blik naar binnen. Vrouwen wilden in de jaren zestig van de vorige eeuw zorgtaken delen met mannen, maar ontwikkelden daarnaast een feministische filosofie die kritisch de eigen cultuur en context tegen het licht hield. Iets soortgelijks zagen we bij Afro-Amerikanen: zij eisten gelijke rechten, maar kregen tegelijkertijd oog en waardering voor de eigen gewoonten en geschiedenis. Die interesse in de eigen aard creëerde een onmisbaar ingrediënt voor empowerment: zelfbewustzijn.

En verpleegkundigen? Zijn zij geïnteresseerd in zichzelf? Daar lijkt het vooralsnog weinig op. Verpleegkundige beleving of verpleegcultuur staat in Nederland niet op de academische agenda. Zelfs de verpleegkunde wetenschap – toch een bloeiende tak aan het wetenschappelijk firmament - heeft nog geen specialisatie ontwikkeld die de aard van de beroepsgroep zelf als onderzoeksobject ontdekt heeft. Het is verleidelijk die desinteresse in de eigen wereld te verklaren vanuit de cultuur van het vakgebied. Verpleegkundigen hebben een haast intrinsieke neiging zichzelf weg te cijferen. Dat maakt een geïnteresseerde blik naar binnen haast tegennatuurlijk.

Dat moet veranderen. Wie zichzelf niet interessant genoeg vindt om onderzoek naar te doen zal nooit in staat zijn zelfbewust een emancipatieproces aan te gaan. Een goede eerste stap naar dat broodnodige zelfbewustzijn is het opdoen van historische kennis. Wat dat betreft verdient het Florence Nightingale Instituut alle steun. Onder het motto *The future of nursing is built on the past* pleit de stichting niet alleen voor geschiedenisonderwijs, het biedt vanaf vandaag kant en klaar lesmateriaal aan in de vorm van ruim twintig interactieve pakketten. Het enige dat opleidingen hoeven te doen is de handschoen oppakken.

De rijke geschiedenis van ons vakgebied biedt toekomstige verpleegkundigen tal van rolmodellen. Moedige vrouwen (en een enkele man) die geijverd hebben voor de professionalisering van het vak of op een andere manier het goede voorbeeld gaven. Geschiedenis biedt hoop. Het brengt aan het licht dat hedendaagse verhoudingen niet in uitzichtloos beton zijn gegoten, maar slechts de voorlopige uitkomst zijn van een proces dat met inzet en volharding een andere wending kan nemen. Geschiedenis roept reflexieve vragen op over de aard van onze beroeps cultuur. Vragen die in de toekomst beantwoord kunnen worden door de vele verpleegkundigen met academische ambities. Maar bovenal is interesse in de eigen geschiedenis een uiting van eigenwaarde. Ons verleden is interessant en belangrijk. Wij zijn interessant en belangrijk. Het is hoog tijd dat we ons daar bewust van worden.

Hugo van der Wedden is behalve verpleegkundige bij het OLVG ook medisch socioloog en publicist.